

Markante MENSEN

Iedereen heeft een verhaal, het een al boeiender dan het ander. De meeste daarvan worden zelden of nooit verteld, daarom deze zomer een reeks met verhalen van gewone mensen die om de een of andere reden toch weer bijzonder zijn.

9

JONAS DEMEULEMEESTER IS 'AFSCHEIDS- FOTOGRAAF'

Doorgaans nemen we enkel foto's van de aangename momenten in ons leven. Fotograaf Jonas Demeulemeester (41) uit het West-Vlaamse Zwevegem pakt het anders aan. Sinds enige tijd heeft hij zich gevestigd als 'afscheidsfotograaf'. Je kan hem inhuren om foto's te nemen van uitvaarten en afscheidsplechtigheden. 'De respons die ik nadien krijg, is veel diepgaander en wat mij betreft ook waardevoller', zegt hij.

'Het gaat niet om tranen en verdriet, maar om liefde en respect'

Het begon met foto's nemen voor de jeugdbeweging en tijdens concerten, maar sinds die prille dagen als amateurfotograaf is Jonas Demeulemeester sterk geëvolueerd. In 2011 werd hij fotograaf in bijberoep en zes jaar later besliste hij die activiteit halftijds uit te oefenen. 'Beetje ongelukkig moment, want twee weken nadat ik halftijds was begonnen, viel door de coronacrisis alles stil', zegt hij. 'Ik deed toen vooral bedrijfsfevenementen, concerten, huwelijken en communies, maar

daar was opeens allemaal geen sprake meer van. Ik had plots veel tijd om na te denken over welke richting ik met mijn fotografie uit wilde. Er is veel concurrentie en niet enkel door professionelen. Sinds de digitalisering van de fotografie en de introductie van smartphones met performante camera's, waant iedereen zich fotograaf. In 2017 overleed een goeie vriend aan een hersentumor. Ik heb de familie toen bijgestaan met het samenstellen van de rouwbrief, het selecteren van beelden en de uitvaart. Toen al speelde

'Mensen willen er iets persoonlijks van maken. Dat karakter probeer ik ook in mijn foto's weer te geven. De liefde voor de overledenen moet op beeld te zien zijn', zegt Jonas.

ik met het idee om van dat afscheid foto's te nemen, maar ik durfde het niet vragen. Achteraf had ik er spijt van, want het was een mooie afscheidsplechtigheid en daar bestaan nu jammer genoeg geen beelden van.'

Wat deed je beslissen het dan toch te proberen?

JONAS DEMEULEMEESTER: Ik vond een nieuwe, Nederlandse leverancier van fotoalbums. Naast huwelijksalbums verkocht dat bedrijf ook afscheidsalbums. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en ik ontdekte dat het in Nederland heel gewoon is dat de familie van een overledene een gespecialiseerde fotograaf inhurt om beelden te maken van de begrafenis of afscheidsplechtigheid. In Nederland zijn er zelfs fotografen die dat voltijds doen. Ik kocht een boek van afscheidsfotografie Boukje Canaan, iemand die ook opleidingen geeft, en volgde in Eindhoven een tweedaagse introductie cursus bij haar. Wat ik daar vooral uit leerde is dat het bij afscheidsfotografie niet gaat om de tra-

nen of het verdriet, maar om de liefde en het respect van de geliefden en vrienden voor de overledene.

Vraag was wellicht of Vlaanderen daarvoor zou openstaan.

Daarom deed ik daar eerst research naar. Ik sprak met mensen die recent een geliefde verloren waren. De meesten vonden het achteraf gezien jammer dat er geen beelden van het afscheid waren. Ik ontdekte ook dat dit vroeger trouwens wel gedaan werd. Voor en kort na de oorlog gebeurde het dikwijls dat er nog foto's werden genomen van de overledene die toen nog thuis werd opgebaard. Ik voelde me dus gesterkt om het toch te proberen.

En dat deed je?

Wel, na corona kreeg ik het weer druk met huwelijken en communies en ging het wat uit mijn gedachten. Tot de neef van een goeie vriend overleed bij een arbeidsongeval. Hij was amper 21. Ik ben toen met zijn

moeder gaan praten. Ze was eerst argwanend, dacht dat ik iets wilde doen in de stijl van sensatiefotografen, maar ik kon er haar van overtuigen dat ik discreet te werk zou gaan en zeker geen sensatie nastreefde. Toen zei ze toe. Kort na de dienst nam ze me even apart en zei: 'Ik zal blij zijn om die foto's te hebben, want ik weet nu al niet meer wat er allemaal gebeurd is.' Mensen zoals die mama verkeren nog in shock, beleven het afscheid in een soort roes. Bovendien zitten ze tijdens het afscheid op de eerste rij en zien ze niet wat er achter hen gebeurt. Ze houden er dus dikwijls weinig herinne-

Veel mensen beleven dat afscheid in shock of in een roes

ringen aan over, vandaar dat dat beeldmateriaal voor die mensen waardevol kan zijn. Ondertussen heb ik ook andere uitvaarten gedaan, zowel van oudere als jonge mensen.

Heeft dit niet iets macabers?

Dat vind ik niet. Ik ervaar het als iets schoons. Mensen steken in samenspraak met de uitvaartbegeleiders doorgaans veel tijd en moeite in de voorbereiding van een uitvaart. Men wil er iets persoonlijks van maken. Dat diepe persoonlijke karakter probeer ik ook in mijn foto's weer te geven. Nog eens, het is juist de liefde voor de overledene die in het beeldmateriaal te zien moet zijn. Mijn foto's zijn eerder symbolisch dan expliciet. Niet dat er geen tranen in beeld mogen komen, maar ik zoom er niet op in. Ik zoek de dramatiek niet op, maar de emotie en ontroering van het moment. Dat is een groot verschil. Ik zal eerder aandacht schenken aan mensen die elkaar omarmen en, letterlijk, steunen in dat moeilijke moment dan focussen op iemand die stilletjes en afgezonderd zit te wenen. Zo'n afscheid is immers ook een verbindend moment. En van al te intieme momenten moet je afblijven.

Een huwelijksfotograaf moet zich niet verbergen, vergt dit werk niet veel meer discretie?

Het is nog nieuw en mensen kijken me soms wel wat vreemd aan wanneer ik aan het werk ben, tot ze begrijpen dat ik er ben op vraag van de familie. Nu zet ik bij de ingang van de kerk of het crematorium een bordje met de mededeling dat er, op vraag van de familie, een fotograaf aanwezig zal zijn. Dat vermijdt onnodige ergernis. De mensen begrijpen en accepteren ook dat je je werk doet, in opdracht van de familie.

Hoe scherm je je af van de dramatiek van het moment?

Door me te concentreren op mijn werk. Ik weet welke sfeer ik wil weergeven, ik moet de lichtomstandigheden en de lichtinval in de gaten houden, ervoor zorgen dat de kadrering en compositie perfect zijn en daarbij voel ik wezenlijk niks. Ik heb dat ook bij het fotograferen van concerten. Soms vraagt men me achteraf of het optreden goed was en kan ik daar niet eens op antwoorden, zo geconcentreerd ben ik dan altijd aan het werk. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat je geen empathie voelt. Dat komt meestal wanneer ik weer thuis ben en de beelden op mijn computer bewerk. Dan moet ik na verloop van tijd soms even stoppen en iets anders gaan doen, omdat ik voel dat ik te emotioneel word.

Vroeger werden soms foto's gemaakt van opgebaarde overledenen. Werd jou dat ook al gevraagd?

Voorlopig niet. Dat is ook nog een stapje verder, hoewel ik weet dat sommigen in het mortuarium bij het groeten van de overledene zelf nog snel een foto nemen met hun GSM. Ik zou zo'n opdracht aanvaarden als het me gevraagd werd. Ik zie afscheidsfotografie dan ook veel breder dan enkel de begrafenis of afscheidsplechtigheid. Als oude mensen hun einde voelen naderen, is het misschien een goed idee om nog eens een foto te nemen met de hele familie erbij. Ik heb ook al mensen gehad die nog een laatste fotoshoot wilden met hun hond die de week daarna zou ingeslapen worden. In Nederland worden foto's soms ook ingehuurd om het afscheid te documenteren van een persoon die besloten heeft tot euthanasie. Ik sta ook open voor waken en herdenkingsplechtigheden. Alle wensen zijn bespreekbaar.

Naar een huwelijksalbum kijken mensen met plezier terug. Waarom zou je kijken naar foto's van zulke pijnlijke momenten?

Omdat mensen zich dat willen herinneren en velen dikwijls ook zo diep getroffen waren, dat ze niet eens weten wat er tijdens het afscheid gebeurd is. Wie er was, wie er gesproken heeft, wie wat gedaan heeft. Maar klanten vertellen me ook dat zo'n album voor hen een manier is om erover te praten. Na zo'n afscheid komen dikwijls veel mensen op bezoek en velen weten dan niet goed wat zeggen in zulke pijnlijke omstandighe-

Jonas mocht ook de uitvaart fotograferen van zangeres Nicole Josy, de echtgenote van Hugo Sigal.

den. Door samen foto's te bekijken, maak je het bespreekbaar.

Wie beslist welke beelden in het album komen en welke niet?

In zo'n album staan nooit beelden die de familie niet zelf gekozen heeft. Ik bewerk de beelden die ik representatief vind en daaruit selecteert de klant de foto's die hij in het album wil. En natuurlijk is het misschien leuker foto's te nemen op feesten, maar de

„ Als ik de beelden bewerk, moet ik soms stoppen van emotie

respons die ik na afscheidsopdrachten krijg is veel diepgaander en wat mij betreft ook waardevoller. Dikwijls ben je ook nauwer betrokken bij zo'n opdracht.

Hoezo?

In veel gevallen heb je vooraf al een uitgebreider contact met de familie, zeker als er een heel draaiboek aan te pas komt. Dat was het geval toen ik geboekt werd voor de afscheidsplechtigheid van Nicole Josy. Toen was het belangrijk dat ik wist wat wanneer zou gebeuren, welke BV's en voorraanstaanden verwacht werden, hoe het in zijn werk zou gaan. Als fotograaf moet je in deze discipline dieper gaan, is het engagement dat van je vereist wordt toch wel groter en intenser dan bij andere opdrachten. Wat niet wil zeggen dat ik me minder inzet voor andere opdrachten, maar de mentale ingesteldheid is anders. Veel hangt ook af van wie overle-

den is. De sfeer bij een afscheid van oude mensen is anders dan bij kinderen of jonge mensen.

Ik kan me voorstellen dat er binnen families niet altijd eensgezindheid is rond het al dan niet inhuren van een fotograaf?

Ik heb dat zelf nog niet ondervonden, maar collega's kregen al te maken met nabestaanden die het daar niet eens over waren. Nu, ik wil mensen niet per se overtuigen om het te doen, maar ik ben wel altijd bereid om uitleg te geven over hoe ik te werk ga en wat mensen mogen verwachten.

Kan dit in Vlaanderen groeien?

Ik denk van wel, al is het maar vanwege het feit dat nu nog velen niet eens weten dat zo iets mogelijk is en dat er gespecialiseerde fotografen beschikbaar zijn. In Nederland bestaan collectieven van afscheidsfotografen die je kan bereiken via één aanspreekpunt, de website afscheidsfotografen.nl, misschien is het een goed idee ook in ons land zo iets op te zetten. Ook op persoonlijk vlak kan ik hier nog in groeien. Elke keer weer leer ik immers iets bij en elke uitvaart is weer anders.

Tekst: Dominique Trachet

Info
afscheidsfotografie.be
info@jopix.be 0498/16.41.53

VOLGENDE WEEK
Het mysterie van hypnose